

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و سوم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

صص ۳۵-۱

تأثیر قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان با نقش میانجی سیاست‌گذاری عمومی^۱

عباس دادمحمدی^۲ اسماعیل شفیعی^۳ علی‌رضا گلشنی^۴

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۶/۰۱ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۹/۲۰

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان با نقش میانجی سیاست‌گذاری عمومی انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و از نظر شیوه گردآوری و تحلیل اطلاعات از نوع کمی - پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق ۶۵ نفر از مسئولان نیروی انتظامی بیرجند است. ابزار تحقیق، پرسشنامه است که اعتبار آن با روش محتوایی و صوری تأیید شد و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. در این پژوهش داده‌ها با روش حداقل مربعات جزئی و با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS تحلیل شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد که قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان با توجه به سیاست‌گذاری عمومی تأثیرگذار است. سیاست‌گذاری عمومی با تأکید بر این محورها می‌تواند در تعدیل و کاهش قاچاق تأثیرگذار باشد. الف) کاهش تقاضا؛ ب) ایجاد رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات؛ ج) توجه به سیاست‌های پیشگیرانه و درمان محور؛ د) ارتباط هماهنگ بین نیروهای انتظامی و قوه قضائیه و تسریع پرونده‌های قضایی مرتبط؛ و) سیاست جامع برای کنترل مرزها؛ ه) ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌تواند به گسترش امنیت اجتماعی کمک کند.

نتیجه‌گیری: جمع‌بندی صورت گرفته از تحلیل آماری نشان داد که قاچاق موادمخدر امنیت اجتماعی شهروندان را به خطر می‌اندازد، در این میان سیاست‌گذاری عمومی برای مبارزه با موادمخدر نوعی تعدیل‌کننده است در پدیده قاچاق موادمخدر تصمیم‌گیری دقیق و نحوه عمل دولت و سیاست‌های دولت تعدیل‌کننده اثرات آسیب‌زا قاچاق موادمخدر در سطح اجتماع خواهد بود. سیاست‌های مبارزه با قاچاق موادمخدر تأثیر زیادی بر حل معضلات امنیت اجتماعی دارد. بنابراین اگر مشکلی به شکل قابل قبولی حل نشده است، باید در نوع سیاست‌های اجرا شده تجدیدنظر کرد. ارزیابی دقیق عمل کرد سیاست‌های اجرا شده در مبارزه با قاچاق موادمخدر می‌تواند کمی و کاستی‌های را مشخص نماید، شناسایی آن‌ها گامی مهم در تدوین سیاست‌های جدید خواهد بود.

واژگان کلیدی: امنیت اجتماعی، قاچاق موادمخدر، سیاست‌گذاری عمومی، مدل مرحله‌ای، حداقل مربعات جزئی

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان تأثیر قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان و راهکارهای مقابله با آن از دیدگاه سیاست‌گذاری عمومی است.

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، ایران
dadmohamadi2310@gmail.com

۳. استادیار گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرضا، ایران (نویسنده مسئول)
esmaeilshafiee@yahoo.com

۴. دانشیار گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرضا، ایران
Agolshani41@yahoo.com

مقدمه

سیاست‌گذاری شیوه مناسبی برای تخصیص منابع، برای حل مشکلات اجتماعی است (روگن و روزنتان^۱، ۲۰۰۴: ۱۴۷). لیندبلوم نحوه چگونگی سیاست‌گذاری را چنین بیان می‌کند که سیاست‌گذاری، تهیه و تدارک پیشنهادها و طرح‌های مختلف برای حل مشکل یا مسئله خاص و ارائه پیشنهاد برای حل مسئله و سپس اجرای پیشنهادها جدید است و در مرحله آخر نظارت بر اجرای طرح‌های ربط و تعدیل کاستی‌های آن، فرآیند سیاست‌گذاری را تشکیل می‌دهد (لیندبلوم^۲، ۱۹۶۸: ۴). قاچاق موادمخدر و تبعات سوء که به همراه دارد با توجه به میزان اثرگذاری آن بر جامعه به‌عنوان یک مشکل و مسئله عمومی برای کشور محسوب می‌شود. نوع و مدل سیاست‌گذاری که دولت برای مبارزه با قاچاق موادمخدر انتخاب می‌کند باید متناسب با مشکلاتی باشد که در سطح جامعه وجود دارد، چراکه سیاست‌گذاری عمومی به معنای علم دولت در عمل است (ملک‌محمدی، ۱۳۹۴: ۶۷).

نگاهی به رویکردها و سیاست‌گذاری‌های مختلف مبارزه با موادمخدر نشان می‌دهد که هرچه از دوردست به زمان فعلی نزدیک می‌شویم روند توجه به مصرف موادمخدر به‌جای کنترل توزیع و قاچاق مواد شدت بیشتری می‌یابد رویکردها و سیاست‌گذاری‌ها و قوانین قبل از انقلاب به صورت عمده معطوف به موادمخدر بود و کمتر به موضوع مصرف‌کننده توجه می‌شد، البته این نگاه در دوره‌ای تغییر کرده و موضوع مصرف‌کننده نیز وارد سیاست‌گذاری‌های مبارزه با موادمخدر در دوره رژیم پهلوی شده است (کاظمی، ۱۳۸۹: ۲۴). اما سیاست‌گذاری‌های مبارزه با موادمخدر پس از انقلاب اسلامی چهار دوره دسته‌بندی می‌شوند؛ دوره اول؛ شامل سال‌های پس از انقلاب تا دوره سازندگی می‌شود، دوره دوم؛ دوره سازندگی است، دوره سوم؛ دوره اصلاحات

1. Rogene and Rosenthan
2. Lindblom

و دوره چهارم زمانه کنونی است. برای درک بهتر سیاست گذاری‌های عمومی مبارزه با موادمخدر پس از انقلاب باید به چگونگی شکل‌گیری مسئله موادمخدر و نگاه مسئولان در راه مبارزه با آن در ایران پس از انقلاب اشاره کرد. در سال ۱۳۵۹ لایحه قانون تشدید مجازات مرتکبان جرائم موادمخدر و اقدامات تأمینی و درمانی برای مداوا و اشتغال به کار معتادان تصویب شد و بدین ترتیب کلیه قوانین مربوط به موادمخدر به‌استثنای مصوبه ۱۳۴۸ تشدید مجازات قاچاقچیان و سخت‌گیری نسبت به معتادان فسخ شدند. قوانین جدید، مجازات شدیدتری برای مجرمان موادمخدر در نظر می‌گرفتند و رسیدگی به این جرائم به دادگاه‌های انقلاب و دادگستری محول شد. در سال ۱۳۶۷ قانون مبارزه با موادمخدر جایگزین مصوبه ۱۳۵۹ شد. در این قانون دوباره دیدگاه‌های سخت‌گیرانه‌تری برای مقابله با موادمخدر حاکم شد. در سال ۱۳۷۷ قانون اصلاحی به مرحله اجرا گذاشته شد. در این قانون به نقش و جایگاه ستاد مبارزه با موادمخدر توجه شد. پس از آن نیز قوانین دیگری تدوین شد که شاید مهم‌ترین آن‌ها قانون (سیاست‌های کلی نظام) در حوزه موادمخدر بود که در سال ۱۳۸۴ در مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسید و از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ابلاغ شد. پس از پایان جنگ نیز بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی ایران تأکید فرمودند پس از جنگ مسئله اول کشور مسئله مبارزه با قاچاق و اعتیاد موادمخدر است. در واقع به همین دلیل بود که این موضوع در سال ۱۳۶۷ در مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی شد و قانون این معضل را مجمع، تدوین و تصویب کرد پس از آن بود که ستاد مبارزه با موادمخدر متشکل از چند وزارتخانه و سازمان دولتی شکل گرفت و مأموریت یافت معضل موادمخدر را هر چه سریع‌تر حل کند. بدین ترتیب ستاد مبارزه با موادمخدر سیاست گذاری‌های خاصی در این زمینه تدوین نمود. سیاست گذاری که ایران بعد از انقلاب بر مبنی مدل مرحله‌ای یا چرخه‌ای است (مهدویان، ۱۳۹۷: ۱۲۷). قاچاق موادمخدر و اعتیاد معلول ساختارهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در عرصه نظام بین‌المللی است و همین موضوع

باعث شده تا پدیده قاچاق مواد مخدر از چنان پیچیدگی‌هایی برخوردار شود که سازمان ملل متحد آن را از جمله جرائم سازمان‌یافته تلقی و اقدام به صدور کنوانسیون‌ها و اعلام پروتکل‌های مختلف برای مقابله با آن نماید و آن را در کنار سه بحران دیگر (هسته‌ای، جمعیتی و زیست‌محیطی)؛ که بشریت را در قرن حاضر تهدید می‌کند، قرار دهد.

هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست و همچنین توسعه اجتماعی، خلاقیت، بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. ناامنی اجتماعی یعنی موقعیت‌هایی که در آن گروه‌های مهمی در یک جامعه احساس می‌کنند، هویت آن‌ها به وسیله برخی عوامل در خطر است و در تلاش‌اند تا از خود دفاع کنند. عواملی که باعث کاهش و مخدوش شدن چسبندگی و انسجام ذهنی جامعه می‌شود، عوامل تهدیدکننده‌ی امنیت اجتماعی است (والث، ۱۹۹۱: ۲۱۸).

امنیت نخستین حق شهروندی و تأمین آن مقدم‌ترین وظیفه حکومت‌ها در برابر شهروندان و زیربنایی‌ترین مفهوم در زندگی اجتماعی و مدنی است. امنیت دارای ابعاد گوناگونی است که مهم‌ترین آن امنیت اجتماعی است و به‌طور کلی به معنای توانایی جامعه برای پاسداری از ارزش‌های بنیادین خود در برابر پیشامدها و تهدیدات واقعی و بالقوه است و فضا و ابزارهای لازم برای ابراز وجود و طرح نظر گروه‌های مختلف اجتماعی است (ویسی، ۱۳۹۴: ۲۱۰). امروزه امنیت از جنبه‌های مختلف اجتماعی، اساسی‌ترین و کلیدی‌ترین بحث جوامع انسانی است. امنیت می‌تواند در زمینه‌های اجتماعی، قضایی و حتی تغذیه جامعه و خانواده مطرح شود. امنیت اجتماعی از دو بعد ذهنی و عینی برخوردار است. در بعد عینی، امنیت اجتماعی به معنی نبود تهدید برای ارزش‌های کسب‌شده است و در بعد ذهنی مشتمل بر نبود ترس از این‌که آن ارزش‌ها مورد حمله قرار گیرد (اونیل^۲، ۲۰۰۲: ۲۶). در این میان قاچاق و توزیع مواد مخدر در

جامعه یکی از عوامل مهم در ایجاد ناامنی‌های ملی و اجتماعی محسوب می‌شود. قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان‌ها به‌عنوان یکی از عوامل بحران‌زا، از نظر سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی هزینه‌های بسیاری را بر نظام جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرده است (جزینی، ۱۳۹۴: ۳۶). در ایران ۲۰ درصد قتل‌ها، ۵۵ درصد طلاق‌ها و همسر آزاری‌ها ۶۰ درصد جمعیت کیفری زندان‌های کشور به افراد مرتبط با مواد مخدر اختصاص دارد. از ۸۰ درصد مواد تولیدشده در افغانستان ۵۰ درصد آن به قصد ترانزیت و یا مصرف وارد کشور ما می‌شود و بر اساس آمار ارائه‌شده سالانه ۵ هزار تن مواد مخدر به‌صورت قاچاق از مرزهای شرقی ایران وارد کشور می‌شود (سمیر، ۱۳۹۶: ۷۷). روند روبه‌رشد ۱۹ درصدی تقاضای مواد و تعداد مصرف‌کنندگان از ۲۰۸ میلیون نفر با نرخ شیوع مصرف ۴/۹ درصدی در سال ۲۰۰۶ به ۲۴۷ میلیون نفر با نرخ شیوع ۵/۲ درصد در سال ۲۰۱۵ میلادی رسیده است. گسترش مصرف و تغییر الگوی مصرف مواد رشد ۳۲ درصدی در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۰۹ میلادی داشته است. در ایران براساس داده‌های نگرش سنجی از کلیه افراد بالای ۱۵ سال در ۲۸ استان ایران در سال ۱۳۷۹، پاسخ‌گویان اعلام کرده‌اند که اعتیاد، بیش از حد متوسط، مشکلی جدی برای جامعه است (مهدویان، ۱۳۹۷: ۱۲۷). این معضلات همگی منجر به فرسایش سرمایه فرهنگی و تضعیف حاکمیت قانون و گسترش ناامنی در جامعه می‌شود. فرسایش سرمایه اجتماعی سبب ازهم‌گسستگی پیوندها و انسجام اجتماعی می‌شود و توسعه را غیرممکن می‌سازد. مبارزه با این پدیده مستلزم شناخت همه ابعاد آن (اقتصادی، اجتماعی و...) است (کاظمی، ۱۳۸۹: ۶۸). نحوه انتخاب این سیاست‌گذاری به چگونگی ساختار اجتماعی، نظام سیاسی، اقتصادی و فرهنگی یک جامعه وابسته است. که به‌نظر می‌رسد این سیاست‌گذاری در کاهش مصرف و پیشگیری مواد مخدر در ایران مؤثر نبوده است و تبعات قاچاق مواد مخدر روزبه‌روز بیشتر شده است (نادری‌پور و همکاران، ۱۳۷۹: ۸۷). سیاست‌گذاری در امر مبارزه با مواد مخدر زمانی موفق خواهد بود که با شناخت

واقع‌گرایانه از مسئله طراحی و اجرا شود. اما در مورد موضوع تأثیر سیاست‌گذاری عمومی بر قاچاق موادمخدر و تأثیر قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی مطالعات اندکی که انجام شده در نتیجه اهداف دقیق شناسایی نشده تا بتوان راهکارهایی مناسب تدوین شود هم‌چنین با توجه به این که استان خراسان جنوبی، به‌عنوان شرقی‌ترین استان ایران، با حدود ۴۳۰ کیلومتر مرز مشترک با کشور افغانستان دارد که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری بالای این استان از قاچاق موادمخدر است (محمدی، ۱۳۹۶: ۲۲). که ضرورت و اهمیت بررسی تأثیر قاچاق بر امنیت اجتماعی شهروندان این استان را نشان می‌دهد. بنابراین این پژوهش در پی یافتن پاسخ به این سؤال انجام شد چگونه قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی از دیدگاه سیاست‌گذاری عمومی اثرگذار می‌گذارد؟

مبانی نظری

یکی از موانع مهمی که امروزه می‌تواند از رشد و توسعه و پیشرفت کشورها جلوگیری کند، تولید، توزیع، قاچاق و مصرف موادمخدر است. قاچاق یک مفهوم سازمان‌یافته و ملی است، از آن‌رو که نخست ارتکاب به آن معمولاً از سوی باندهای تبهکار که دارای تشکیلات و مرکزیتی هستند، انجام می‌گیرد و دوم این که باندها موادمخدر با استفاده از تشکیلاتی که در کشورهای مختلف دارند، مرزهای کشورها را درهم می‌نوردند و جرائم خود را به فراسوی مرزهای یک کشور می‌کشاند. برای مثال کوکائین در مزارع شورهای مثل پرو، بولیوی، کلمبیا و اکوادور کشت می‌شود و پس از تصفیه در مراکز تصفیه، با همکاری مأموران فاسد با قایق و هواپیما به مراکز حمل در آمریکای مرکزی، مکزیک و کارائیب و از آنجا به بازارهای مصرف در فلوریدا، تگزاس و کالیفرنیا در داخل خاک آمریکا ارسال می‌شود. این مثال به‌درستی خصوصیت سازمان‌یافتگی و فراملی بودن جرم قاچاق موادمخدر را نشان می‌دهد. در کشور خود ما نیز کاروان‌های قاچاق موادمخدر از مرزهای شرقی وارد می‌شوند تا موادمخدر را علاوه بر توزیع در داخل کشور به‌سوی کشورهای آمریکایی و اروپایی ارسال نمایند (میرزاخانی، هزارجریبی، جعفری، ۱۳۹۵: ۱۱۲).

براساس گفته متخصصان مبارزه با موادمخدر به طور متوسط یک کیلوگرم موادمخدر بیش از یک هزار نفر معتاد در پی دارد. زبان‌های اقتصادی قاچاق موادمخدر بین ۳۰۰ تا ۸۰۰ میلیون دلار تخمین زده شده است. که از لحاظ سیاسی و امنیتی می‌تواند مرزهای کشور را آسیب‌پذیر نماید، افراد یک جامعه به خصوص جوانان را آسیب‌پذیر می‌سازد و از نظر روانی آن‌ها را دچار اختلالات رفتاری کند و از لحاظ اجتماعی آثار نامطلوبی مانند پایین آمدن کارآیی و خلاقیت آن‌ها را به دنبال دارد. علاوه بر این، اعتیاد نه تنها وضعیت فردی و اجتماعی فرد معتاد را به خطر می‌اندازد، بلکه وضعیت و پایگاه اجتماعی خانواده و افرادی را که از او نگهداری می‌کنند را نیز به خطر می‌اندازد. طبق آمار رسمی تعداد معتادان کشور دو میلیون نفر ذکر شده است. این در حالی است که حدود ۱۱ میلیون نفر از جمعیت کشور با اعتیاد خود یا اطرافیان دست‌به‌گریبان‌اند (بوسلیم، ۱۳۹۴: ۳). از طرفی دیگر ویژگی سازمان‌یافتگی و فراملی بودن این جرائم موجب شده هیچ کشوری نتواند خود را از عواقب زیانبار آن مصون بدارد. کشور ما به لحاظ جغرافیایی در مجاورت کشور افغانستان بزرگ‌ترین کانون تولید موادمخدر قرار دارد و از طرف دیگر بیشترین زندانیان موادمخدر را دارد که خود این امر معضلات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و امنیتی به دنبال دارد. (کنگره موادمخدر، ۱۳۷۵).

نظریه پردازان زیادی از جنبه‌های متفاوتی به امنیت اجتماعی نگاه کرده‌اند، اما در این پژوهش برای تبیین مفهوم امنیت اجتماعی از تئوری چلبی بر پایه نظرات پارسونز استفاده شده است. بر این اساس امنیت اجتماعی را می‌توان این‌گونه تعریف کرد؛ مصونیت فرد در مقابل تهدیدهایی است که از جانب کنش‌گران دولتی و غیردولتی جان، مال، فکر و توانایی افراد برای شرکت در اجتماعات دل‌خواه؛ برحسب این تعریف، چهار بعد احساس امنیت اجتماعی اجتماعات را تهدید می‌کنند که عبارت‌اند

از: امنیت مالی^۱، امنیت جانی^۲، امنیت فکری^۳ و امنیت جمعی^۴ (نوری، ۱۳۹۹: ۲۱۵). منظور از امنیت مالی این است که دارایی و اموال افراد تا چه حد در امنیت است و این دارایی‌ها مورد تهدید قرار نمی‌گیرند (فاروقی، ۱۳۹۱: ۸۶). منظور از امنیت جانی، نداشتن نگرانی از آسیب دیدن جسم و جان در اثر حوادث و بیماری‌های سخت است. امنیت جانی، فرد برای حفاظت از سلامت و زندگی‌اش در مقابله با تهدیدات بیرونی (اعم از دولتی، اجتماعی، محیطی و بهداشتی) است که وجود و کیفیت سلامتی‌اش را به خطر می‌اندازند. منظور از امنیت فکری، نداشتن نگرانی در ابراز افکار، نظرات و همچنین نداشتن پریشانی فکری است (فاروقی، ۱۳۹۱: ۸۷). امنیت جمعی به احساس فرد برای گردش و شرکت آزادانه در خیابان‌ها، پارک‌ها و مجالس اشاره دارد، به گونه‌ای که از سوی افراد و یا دیگر گروه‌های اجتماعی مورد تهدید و تعرض و سوءاستفاده قرار نگیرد؛ همچنین، نداشتن نگرانی برای تعاملات، برپایی تجمعات آیینی، دینی، سیاسی، صنفی و علمی است (نوری، ۱۳۹۹: ۲۱۶). با توجه به توضیحات گفته‌شده قاچاق موادمخدر و موادمخدر یکی از بلایای خانمان‌سوزی است که آفتی بر پیکره جوامع بشری است و طی آن پیامدهای بی‌شماری برای جوامع دارد هر دولت و دستگاهی برای خود راهبردهای متناسب با شرایط اقلیمی و اجرایی کشورش تنظیم می‌کند تا بتواند براساس آن با پدیده قاچاق موادمخدر مبارزه نماید. روش در سیاست‌گذاری عمومی مبین سبک تحلیل، نحوه‌های استدلال و ایجاد ارتباط دوری میان موضوعات کلی و زمینه‌های خاص عینی است. همراه با روش، تحلیل گرسعی در ساده کردن عملکرد پیچیده‌ی دولتی و بررسی و تفسیر علمی آن می‌کند. در بحث سیاست‌گذاری عمومی از اندیشه گرستون^۵ که معتقد است یک موضوع زمانی در حوزه سیاست‌گذاری قابل

-
1. Financial Security
 2. Body security
 3. Mental security
 4. Collective security
 5. Gerston

بررسی است که سه معیار را داشته باشد: ۱- گروه هدف موضوع مورد نظر باید قابل توجه باشد. بدین معنا که تعداد بسیاری افراد یا جوامع را تحت تأثیر قرار دهد. ۲- شدت و میزان اثر زیاد باشد. ۳- زمان، بدین معنا که در طول یک دوره زمانی طولانی، آن موضوع مطرح بوده باشد (قلی پور، ۱۳۸۱: ۴۹).

پیشینه پژوهش

ربانی اصل (۱۳۹۷)، در تحقیق با عنوان «میزان تأثیر قاچاق موادمخدر بر احساس امنیت اجتماعی» نشان داد قاچاق موادمخدر تأثیر بسیار زیادی در کاهش احساس امنیت اجتماعی شهرستان سراوان دارد.

صادقی و جلالی (۱۳۹۷)، در تحقیقی با عنوان نقش سازمان‌های منطقه‌ای در مبارزه با موادمخدر (تجزیه و تحلیل تطبیقی سیاست‌ها و رویکردهای منطقه‌ای) به نقش سیاست‌های راهبردی منطقه‌ای و سازمان‌های بین‌المللی در مبارزه با موادمخدر می‌پردازد. در واقع، مقایسه میان راهبردها و برنامه‌های مبارزه با موادمخدر طی پنج سال گذشته شش سازمان منطقه‌ای را، در ۱۴۸ کشور در چهار قاره را تشریح می‌کند. راهبردها و برنامه‌های مبارزه با موادمخدر، بینش‌های قابل توجهی را در خصوص تجزیه و تحلیل تطبیقی به صورت جداگانه و با نگرش مقایسه‌ای در مناطق مختلف ارائه می‌دهند. در عین تفاوت‌های عمده‌ای شباهت‌های قابل توجهی در مناقشات مربوط به استراتژی‌های بین‌المللی مبارزه با موادمخدر وجود داشته، ولی در مجموع راهبردهای منطقه‌ای مبارزه با موادمخدر می‌تواند نقش مؤثری در ارزیابی جامع‌تر معضل موادمخدر در سطوح بین‌المللی ایفا کند.

سلطانی نژاد برشان، اسدی، بلوردی، ساداتی (۱۳۹۷)، در تحقیقی با عنوان «واکاوی کیفی قاچاق موادمخدر از منظر زنان قاچاقچی زندان مرکزی شهر کرمان» نتایج یافته‌های خود را چنین بیان می‌کند: موقعیت‌های زنانه، مشکلات نظام اقتصادی، ضعف دستگاه‌های مقابله، بسترهای اکولوژیک منطقه، مشکلات خانوادگی، فقر فرهنگی، دوستان ناباب و تضاد طبقاتی از عوامل مهم گرایش زنان به قاچاق موادمخدر هستند.

بنابراین قاچاق موادمخدر توسط زنان پدیده‌ای چند علتی است که علل و زمینه‌های شکل‌گیری آن را نباید فقط در شخص یا نهادی خاص جست‌وجو کرد؛ بلکه همواره مجموعه‌ای از عوامل، فرهنگی، اجتماعی و محیطی، خانوادگی، قضایی، انتظامی به همراه علل فردی زمینه‌ساز تحقق قاچاق می‌شوند.

جباری فرد (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر اعتیاد بر امنیت اجتماعی در شهرستان لردگان» نتایج تحقیق خود را چنین بیان می‌کند؛ مناطقی که شیوع اعتیاد به موادمخدر بیشتری دارد، دارای جرائم امنیتی بیشتری نیز هستند.

عباسی (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان «تأثیرات جرم‌انگاری و جرم‌زدایی در کنترل مصرف موادمخدر (شهرستان ارومیه)» نتایج تحقیق خود را چنین بیان می‌کند: جرم‌انگاری با رویکرد مجرمانه و سرکوب‌گرانه در امر جلوگیری از اعتیاد نتوانسته موفقیت‌چندانی حاصل کند، اما در جهت مهار جرائم حاصله از طرف سوء‌مصرف‌کنندگان، یک ابزار بااقتدار کافی محسوب می‌شود. تدابیر مختلف کنترل این مسئله اقتباس از روش‌های اجراشده در جوامع دیگر (به‌خصوص جوامع غربی) و توجه به انجام زیرساخت‌های مختلف و مورد نیاز آن ضروری است.

جزینی (۱۳۹۵)، در تحقیق با عنوان «تأثیر موادمخدر و روان‌گردان‌ها بر امنیت اجتماعی» نتایج تحقیق خود را چنین بیان می‌کند: مصرف، فروش و قاچاق موادمخدر و روان‌گردان‌ها همواره یکی از محورهای اصلی به خطر انداختن امنیت اجتماعی است.

ویسی (۱۳۹۵)، در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر عوامل جغرافیایی بر امنیت اجتماعی (مطالعه موردی استان کرمان)» نتایج تحقیق خود را چنین بیان می‌کند: امنیت اجتماعی استان کرمان متأثر از موقعیت مکانی با توجه به منابع تهدید در سه سطح فراملی، فروملی و درون‌استانی است و متأثر از وضعیت توپوگرافیکی و دوری و نزدیکی به کانون‌های بحران، شهرستان‌های نیمه غربی استان کرمان نسبت به نیمه شرقی از وضعیت امنیت اجتماعی بهتری برخوردار هستند.

فرشید و یادگارنژاد (۱۳۹۵)، در تحقیقی با عنوان «بررسی مؤثرترین شیوه‌های مقابله با قاچاق موادمخدر در فرماندهی انتظامی استان کرمان» نتیجه یافته خود را چنین بیان می‌کند: نتیجه‌گیری کلی، نشان داد که شیوه‌های رزمی تاکتیکی، شیوه‌های انتظامی و شیوه‌های اطلاعاتی، براساس میانگین رتبه‌ای به ترتیب بیشترین تأثیر را در مقابله با قاچاق موادمخدر در استان کرمان داشتند.

شایگان (۱۳۹۴)، در تحقیقی با عنوان «تهدیدهای امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)» چنین بیان کرده است: ایجاد فتنه و آشوب، تهدید و ارعاب، تبلیغات سوء دشمنان، ایجاد شبهه در عقاید جوانان، ایجاد تفرقه مذهبی، دخالت دشمنان در امور داخلی کشور، فساد اخلاقی و مالی، تفرقه قومی، قانون‌شکنی، ناامنی محیط اجتماعی نتیجه شیوع موادمخدر و اعتیاد در جامعه و عدم اشتغال جوانان است.

حسن‌بگلو و حسن‌بگلو (۱۳۹۳)، در تحقیقی با عنوان «تهدیدهای قاچاق موادمخدر علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» بیان می‌کند که قاچاق موادمخدر به‌عنوان یک معضل برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند و در صورت جدی نگرفتن می‌تواند امنیت ملی را از همه جهات مانند امنیت اجتماعی و فردی و جمعی و مالی را مختل نماید.

ده‌موبد و راسخی‌نیا (۱۳۹۲)، در تحقیقی با عنوان «شناسایی مرتبه‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت در شهرهای مرزی»، نتایج این اولویت‌بندی گویای این نکته است که عوامل عملکرد نیروی انتظامی، فضای فیزیکی شهر و جدیت نیروی انتظامی جزء مهم‌ترین عوامل شناسایی شدند و عوامل رسانه‌های داخلی، اعتماد و رسانه‌های خارجی کم‌اهمیت‌ترین عوامل شناسایی شدند.

سرگی وی گلونوو^۱ (۲۰۱۸)، در تحقیقی با عنوان قاچاق مواد مخدر و امنیت روسیه به قلم نویسنده این مقاله در نوشته خود به این موضوع می‌پردازد که،

^۱ Serghei V. Golunov

فشار فعلی بر بستن مرزها به عنوان راحل برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر فرامرزی غیرممکن است. بیشتر قاچاق‌ها از طریق ایست‌های بازرسی موجود انجام می‌شود در حالی که نقص رویه‌های بازرسی و حقوق پایین مقامات (کار برای نگهبانان مرز و خدمات گمرکی، پلیس مناطق مرزی و نواحی) نقض آشکاری در سیستم کنترل در مرزهای روسیه است. با در نظر گرفتن آسیب‌پذیری ویژه مرزهای عظیم روسیه، هزینه‌های هنگفتی که برای ایجاد کنترل کامل مرز با حقوق کافی برای مقامات مسئول لازم است، باید تصمیم‌گیرندگان روسیه را به توجه بیشتر به کاهش تقاضا هدایت کند. سرانجام، هم تصمیم‌گیرندگان سیاست و هم جامعه باید در برابر تلاش برای استفاده از مبارزه با قاچاق مواد مخدر به عنوان توجیه اقدامات خارج از کشور که موجب نقض فاحش حقوق بشر می‌شود، مقاومت کنند. چنین اقداماتی به سختی به پیشرفت‌های اساسی منجر شود، می‌تواند تهدیدی جدی برای دموکراسی و حقوق بشر شهروندان روسی باشد.

بنیتو^۱ (۲۰۱۵)، در تحقیقی با عنوان مواد مخدر غیرقانونی و پیامدهای آن برای امنیت بین‌الملل به قلم نویسنده این مقاله در نوشته خود به این موضوع می‌پردازد که جنگ عاملی مهم در تسریع تولید و ایجاد مافیای قاچاق مواد مخدر می‌باشد و همین عامل موجب عدم سیاست‌های کنترلی مناسب جهت جلوگیری از تولید و قاچاق می‌شود وی در مقاله خود خواستار برخی اصلاحات ساختاری در مبارزه با قاچاق در سطح نظام بین‌الملل می‌شود، نویسنده این مقاله تنها به جنگ بعنوان مسبب اصلی افزایش تولید و قاچاق مواد مخدر اشاره می‌کند و کشورهای جنگ

^۱ Benoit

زده را علت می داند و اشاره چندانی به نقش قدرتهای جهانی در بروز این جنگ ها و قاچاق مواد مخدر که باعث پیامدهایی برای امنیت بین المللی می شود توجهی ندارد.

پژوهش های انجام شده هر یک با دیدی متفاوت به موضوع امنیت اجتماعی و قاچاق موادمخدر نگاه کرده اند که عمده ترین محورهای آنها بدین شرح است .

۱- موانع اجرای سیاست های کلی مبارزه با موادمخدر را بررسی کرده اند .
۲- مصرف، فروش و قاچاق موادمخدر و روان گردان ها همواره یکی از محورهای اصلی به خطر انداختن امنیت اجتماعی است.

۳- ناامنی منبعث از موادمخدر را سرقت مسلحانه، زورگیری و آدم ربایی گزارش کرده اند.

۴- تأثیر عوامل جغرافیایی بر امنیت اجتماعی دارای اهمیت است.

۵- مؤثرترین شیوه های مقابله با قاچاق موادمخدر در فرماندهی انتظامی را بررسی کرده اند.

۶- شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر امنیت و نقش نیروی انتظامی را مطرح و بررسی کرده اند.

اگر بخواهیم وجوه اشتراک با تحقیقات انجام شده بیشتر در تیتراژ عنوان موضوع است و در نتایج هر کدام از محورهایی که در بالا ذکر شد، محدود شده است. نوآوری تحقیق پیش رو از این منظر است که در هیچ یک از مقالات قبلی متغیر سیاست گذاری عمومی که تصمیم و عمل دولت در مبارزه با قاچاق موادمخدر است، مدنظر قرار نگرفته است.

روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی است و از لحاظ روش اجرا از جمله طرح های توصیفی بوده، چراکه به بیان شرایط و توصیف وضع موجود پرداخته است و با روش کمی انجام شد. داده ها با حداقل مربعات جزئی و با استفاده از نرم افزار

Smart PLS مورد تحلیل قرار گرفت. جامعه آماری این پژوهش تمام ۶۵ مسئول نیروی انتظامی مرکز استان خراسان جنوبی بود که به صورت تمام شماری با ابزار تحقیق پرسشنامه صورت گرفته است. برای سنجش متغیرها سه پرسشنامه شامل پرسشنامه قاچاق موادمخدر شامل دو مؤلفه که ۱- قاچاق به درون مرزهای ایران و ۲- قاچاق به بیرون مرزهای ایران را می‌سنجد. این پرسشنامه دارای ۸ سؤال بود.

پرسشنامه سیاست‌گذاری عمومی که هفت مؤلفه را شامل می‌شد و ۲۸ سؤال دارد، مؤلفه‌های این پرسشنامه عبارت‌اند از: الف) کاهش تقاضا؛ ب) ایجاد رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات؛ ج) توجه به سیاست‌های پیشگیرانه و درمان محور؛ د) ارتباط هماهنگ بین نیروهای انتظامی و قوه قضائیه و تسریع پرونده‌های قضایی مرتبط؛ و) سیاست جامع برای کنترل مرزها؛ ه) ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد و در پایان پرسشنامه امنیت اجتماعی که دارای ۴ مؤلفه و ۲۰ سؤال است. مؤلفه‌های این پرسشنامه عبارت‌اند از مؤلفه امنیت مالی، جانی، جمعی، فکری. در این تحقیق برای تعیین و تأیید روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و صوری استفاده شد. بدین صورت که پس از تهیه پرسشنامه اولیه با توجه به مقالات پیشین، روایی پرسشنامه توسط چند نفر از خبرگان و متخصصان و صاحب‌نظران که دانش و تجربه در موضوع، تمایل و مهارت را داشته بررسی شد و سپس اصلاحاتی بر روی پرسشنامه اعمال و در آخر روایی آن تأیید شد. پرسشنامه براساس طیف لیکرت درجه‌بندی شد که شامل گزینه‌های (کاملاً مخالف: ۱)، (مخالف: ۲)، (ممتنع: ۳)، (موافق: ۴) و (کاملاً موافق: ۵)؛ استفاده شد. جهت تعیین سنجش پایایی پرسشنامه یک مرحله پیش‌آزمون انجام گرفت و ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) محاسبه شده است برای مؤلفه‌ها بدین شرح است. قاچاق به درون مرزهای ایران پایایی ۰/۸۴۷، مؤلفه قاچاق به بیرون مرزهای ایران ۰/۸۲۱، کاهش تقاضا ۰/۷۸، ایجاد رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات ۰/۸۷۴، توجه به سیاست‌های پیشگیرانه و درمان محور ۰/۸۸۲، ارتباط

هماهنگ بین نیروهای انتظامی و قوه قضائیه و تسریع پرونده‌های قضایی مرتبط ۰/۸۰۱، سیاست جامع برای کنترل مرزها ۰/۷۹۸، ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد ۰/۸۱۶، امنیت مالی ۰/۸۸۷، امنیت جانی ۰/۸۱۴، امنیت جمعی ۰/۷۹۴، امنیت فکری ۰/۷۳۱ بیان‌گر ثبات و همسانی درونی پرسشنامه‌ها است.

یافته‌های تحقیق

تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق

بر اساس این جدول شماره (۱) مشخص است ۶۵ پاسخ صحیح به تمامی پرسش‌های پژوهش گردآوری شده است. هم‌چنین بیشترین میانگین به امنیت اجتماعی با مقدار ۳/۸۹۹ تعلق دارد که از مقدار زیاد طیف لیکرت نیز بالاتر است. دامنه تغییرات از ۱ تا ۴ در نوسان است. میانه و مد نشان می‌دهد بیشتر پاسخ‌دهندگان گزینه ۳ و ۴ به معنای متوسط و زیاد را انتخاب کرده‌اند

جدول ۱: تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق

مقدار	میانگین	فاصله	مد	انحراف معیار	واریانس	دامنه تغییرات	کفایت	سازگاری
۶۵	۳/۸۹۹	۴/۰۰۰	۴/۰۰۰	۰/۶۲۳	۰/۳۸۸	۳/۴۰۰	۱/۶۰۰	۵/۰۰۰
۶۵	۳/۱۱۶	۳/۰۰۰	۳/۰۰۰	۰/۸۷۸	۰/۷۷۱	۴/۰۰۰	۱/۰۰۰	۵/۰۰۰
۶۵	۱/۱۶	۱	۱	۰/۶۵۳	۰/۴۲۷	۱	۱	۲

آزمون نرمال بودن داده‌ها

بر اساس نتایج مندرج در جدول شماره (۲) در تمامی موارد مقدار معناداری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ به دست آمده است. بنابراین دلیلی برای رد فرض وجود ندارد، یعنی توزیع

داده‌های سنجش هر یک از ابعاد نرمال است. بنابراین می‌توان از آزمون‌های پارامتریک و تحلیل عامل تأییدی استفاده کرد.

جدول ۲: آزمون نرمال بودن داده‌ها

فاجاق موادمخدر	سیاست‌گذاری عمومی	امنیت اجتماعی	
۱/۲۴۵	۱/۲۰۳	۱/۸۰۶	کولموگروف-اسمیرنوف
۰/۰۹۸	۰/۱۶۴	۰/۱۲۵	معناداری

تکنیک حداقل مربعات جزئی و آزمون فرضیه‌های تحقیق

رابطه متغیرهای مورد بررسی در هر یک از فرضیه‌ی تحقیق بر اساس یک ساختار علی با تکنیک حداقل مربعات جزئی PLS آزمون شده است، در مدل کلی تحقیق که در شکل ترسیم شده است، مدل اندازه‌گیری (رابطه هر یک از متغیرهای قابل مشاهده به متغیر پنهان) و مدل مسیر (روابط متغیرهای پنهان با یکدیگر) محاسبه شده است. برای سنجش معناداری روابط نیز آماره t با تکنیک بوت استرایپینگ محاسبه شده است که در شکل (۲) ارائه شده است. در این مدل که خروجی نرم‌افزار^۱ Smart PLS است خلاصه نتایج مربوط به بار عاملی استاندارد روابط متغیرهای تحقیق ارائه شده است. آزمون فرضیه تحقیق بر اساس روابط هر یک از متغیرها به تفکیک نیز ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدل بیرونی (مدل اندازه‌گیری)

مدل بیرونی هم‌ارز تحلیل عامل تأییدی است؛ یعنی جهت بررسی مدل، نخست برای سنجش روابط متغیرهای پنهان با گویه‌های سنجش آن‌ها از مدل بیرونی استفاده شده است. مدل بیرونی ارتباط گویه‌ها یا همان سؤالات پرسشنامه را با سازه‌ها مورد بررسی

۱. اسمارت پی. ال. اس. نرم‌افزاری آماری که توسط GmbH SmartPLS، با رابط کاربری گرافیکی است که از آن برای انجام "مدل سازی معادلات ساختاری" با روش کمترین مربعات جزئی یا روش PLS یا partial least squares استفاده می‌شود.

قرار می‌دهد. در واقع تا ثابت نشود سؤالات پرسشنامه، متغیرهای پنهان را به خوبی اندازه‌گیری کرده‌اند، نمی‌توان روابط را مورد آزمون قرارداد. برای آنکه نشان داده شود متغیرهای پنهان به درستی اندازه‌گیری شده‌اند از مدل بیرونی استفاده شده است. نتایج مدل اندازه‌گیری در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول (۳) مدل بیرونی حداقل مربعات جزئی (مدل اندازه‌گیری)

امنیت اجتماعی	سیاست‌گذاری‌های عمومی	قاچاق مواد مخدر	
۰/۷۳۱			Q01
۰/۸۴۱			Q02
۰/۷۹۹			Q03
۰/۳۲۵			Q04
	۰/۴۹۵		Q05
	۰/۵۲۵		Q06
	۰/۴۴۵		Q07
	۰/۴۰۹		Q08
	۰/۸۳۵		Q09
	۰/۸۳۲		Q10
	۰/۸۱۹		Q11
		۰/۶۷۳	Q12
		۰/۹۶۳	Q13

بر اساس نتایج جدول (۳) مدل اندازه‌گیری مندرج در جدول (۳) بار عاملی مشاهده در تمامی موارد مقداری بزرگ‌تر از ۰/۳ دارد که نشان می‌دهد، همبستگی مناسبی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان مربوط به خود وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر متغیر اصلی به درستی مورد سنجش قرار گرفته است و با عنایت به یافته‌های حاصل از این مقیاس می‌توان به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخت.

روایی همگرا

هم‌چنین روایی همگرا^۱ نیز محاسبه شده است. هرگاه یک یا چند خصیصه از طریق دو یا چند روش اندازه‌گیری شوند، همبستگی بین این اندازه‌گیری‌ها دو شاخص مهم اعتبار را فراهم می‌سازد. اگر همبستگی بین نمرات آزمون‌هایی که خصیصه‌ی واحدی را اندازه‌گیری می‌کند بالا باشد، پرسشنامه دارای اعتبار همگرا است. وجود این همبستگی برای اطمینان از این که آزمون آنچه را که باید سنجیده شود؛ می‌سنجد، ضروری است. برای روایی همگرا میانگین واریانس استخراج^۲ (AVE) و روایی مرکب^۳ (CR) محاسبه می‌شود که باید روابط زیر برقرار باشد:

$$CR > 0.7$$

$$CR > AVE$$

$$AVE > 0.5$$

جدول (۴) - روایی همگرا و پایایی متغیرهای تحقیق

CR	AVE	آلفای کرونباخ	
۰/۸۳۶	۰/۶۳۲	۰/۸۲۲	امنیت اجتماعی
۰/۸۷۲	۰/۵۳۵	۰/۸۱۴	سیاست‌گذاری عمومی
۰/۸۲۷	۰/۶۷۰	۰/۹۸۱	قاچاق موادمخدر

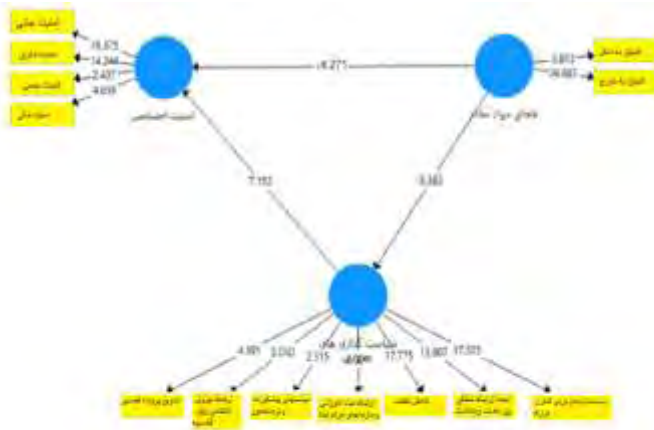
براساس جدول شماره (۴) آلفای کرونباخ تمامی متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۶ بوده؛ بنابراین از نظر پایایی تمامی متغیرها مورد تأیید است. مقدار میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) همواره بزرگ‌تر از ۰/۵ است. بنابراین روایی همگرا نیز تأیید می‌شود. مقدار روایی مرکب (CR) نیز بزرگ‌تر از AVE است.

1. Convergent Validity
2. Average Variance Extracted (AVE)
3. Composite Reliability (CR)

شکل (۱) تکنیک حداقل مربعات جزئی مدل کلی پژوهش

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

شکل (۲) - آماره t-value مدل کلی پژوهش با تکنیک بوت استراپینگ

معیار **R squares** یا **R²** : معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. نکته ضروری در اینجا این است که **R²** تنها برای سازه‌های درون‌زا (وابسته) مدل محاسبه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار این معیار صفر است. هر چه قدر مقدار **R²** مربوط به سازه‌های درون‌زا یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. چینی ۱۹۹۸ سه مقدار ۰/۶۷، ۰/۳۳، ۰/۱۹ را به‌عنوان ضعیف، متوسط، قوی بودن مدل را تعیین می‌کنند.

شکل شماره (۳) معیار R squares

فرمول شماره (۱) مقدار R^2

$$R^2 \Rightarrow \left(\frac{0.450 + 0.206}{2} \right) = 0.328$$

مقدار R^2 برای سازه‌ها ۰/۳۲۸ که در شکل مشخص شده است. با توجه به سه مقدار ملاک مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می‌سازد.

برازش کلی مدل (معیار GOF)

این معیار مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار، محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. معیار GOF توسط تننهاوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع شد و طبق فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$GOF = \sqrt{Avg(Communalities) \times R^2}$$

وتزئیس و همکاران (۲۰۰۹)، سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۳۶، ۰/۲۵ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی کرده‌اند.

با توجه به این توضیحات و محاسبه معیار GOF می‌توان گفت مدل دارای برازش قوی است.

محاسبه معیار GOF:

$$R^2 = 0.328$$

$$GOF = \sqrt{0.822 \times 0.328} = 0.519$$

فرضیه اول - قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان تأثیرگذار است.
 قدرت رابطه میان متغیر قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی برابر ۰/۴۱۸ - محاسبه شده است، که رابطه خوبی را نشان می‌دهد. براساس جدول شماره (۵) آماره آزمون نیز ۴/۲۷۱ به‌دست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده، معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی تأثیر معکوس و معناداری دارد.

جدول ۵- آزمون فرضیه یک

فرضیه	بار عاملی	آماره تی	سطح معناداری
قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان	-۰/۴۱۸	-۴/۲۷۱	۰/۰۰۰

فرضیه دوم: قاچاق موادمخدر بر سیاست‌گذاری عمومی تأثیرگذار است.
 قدرت رابطه میان متغیر قاچاق موادمخدر بر سیاست‌گذاری عمومی برابر ۰/۴۵۴ - محاسبه شده است که مقدار قابل توجهی است. براساس جدول شماره (۶) آماره آزمون نیز ۵/۳۸۲ - به‌دست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده، معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ قاچاق موادمخدر بر سیاست‌گذاری عمومی تأثیر معکوس و معناداری دارد.

جدول ۶- آزمون فرضیه دو

فرضیه	بار عاملی	آماره تی	سطح معناداری
قاچاق مواد مخدر بر سیاست گذاری عمومی	۰/۴۵۴-	۵/۳۸۲-	۰/۰۰۰

فرضیه سوم: سیاست گذاری عمومی بر امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر گذار است.

قدرت رابطه میان متغیر سیاست گذاری عمومی بر امنیت اجتماعی شهروندان برابر ۰/۵۶۰ محاسبه شده است که مقدار قابل توجهی است. براساس جدول شماره (۷) آماره آزمون نیز ۷/۱۵۲ به دست آمده است، که بیشتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۰/۰۵ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. با اطمینان ۰/۹۵ سیاست گذاری عمومی بر امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر مستقیم و معناداری دارد.

جدول ۷- آزمون فرضیه سه

فرضیه	بار عاملی	آماره تی	سطح معناداری
سیاست گذاری عمومی بر امنیت اجتماعی شهروندان	۰/۵۶۰	۷/۱۵۲	۰/۰۰۰

تحلیل متغیر واسطه‌ای

متغیر میانجی متغیری است که بین دو متغیر مستقل و وابسته قرار می گیرد به این معنی که ابتدا متغیر مستقل روی واسطه‌ای و متغیر واسطه‌ای روی متغیر وابسته تأثیر می گذارد. در واقع تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته از طریق متغیر واسطه‌ای صورت می گیرد. در پژوهش حاضر از روش سوبل برای تحلیل متغیرهای میانجی استفاده شده است. در این روش برای تحلیل متغیر واسطه‌ای از فرمول زیر استفاده می شود.

فرمول شماره (۲)

$$z - value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}}$$

در فرمول شماره (۲)

a: مقدار ضریب مسیر بین متغیر مستقل و متغیر.

b: مقدار ضریب مسیر بین متغیر واسطه‌ای و متغیر وابسته.

s_a: خطا استاندارد مسیر بین متغیر مستقل و متغیر واسطه‌ای.

s_b: خطا استاندارد مسیر بین متغیر واسطه‌ای و متغیر وابسته.

اگر مقدار z-value بزرگ‌تر از ۱/۹۶ باشد، بدین معنی است که مسیر a.b با ۹۵

درصد اطمینان معنادار بوده و نقش واسطه‌ای تأیید می‌شود.

$$Z - Value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}} = \frac{-0/454 \times 0/560}{\sqrt{(0/620^2 \times 0/040^2) + (-0/454^2 \times 0/039^2) + (0/040^2 \times 0/039^2)}} = -8/890$$

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج فرضیه اصلی این پژوهش نشان داد که قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان با توجه به سیاست‌گذاری عمومی تأثیر گذار است. نتیجه به‌دست آمده با تحقیقات ربانی اصل (۱۳۹۷)، که در پژوهش خود نشان داد قاچاق موادمخدر بر کاهش احساس امنیت اجتماعی تأثیر دارد و تحقیق جزینی (۱۳۹۵)، که بیان می‌کند قاچاق موادمخدر و روان‌گردان‌ها یکی از محورهای اصلی به خطر انداختن امنیت اجتماعی است و شایگان (۱۳۹۴)، که در پژوهش خود نشان داد که از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) قاچاق موادمخدر و اعتیاد یکی از تهدیدهای امنیت ملی و اجتماعی در ایران است و دانایی فرد (۱۳۹۷)، به اجرا نشدن اثربخش سیاست‌های کلی مبارزه با موادمخدر اشاره کرده است و صادقی و جلالی (۱۳۹۶)، راهبردهای منطقه‌ای را در

مبارزه با قاچاق موادمخدر در مراکز بین‌المللی مؤثر می‌داند و سلطانی‌نژاد (۱۳۹۷)، زمینه و علل دخالت زنان در قاچاق موادمخدر اشاره می‌کند که گویای یکی از پدیده‌های ناامنی و دخالت نقش زنان در امر قاچاق است و جباری‌فرد (۱۳۹۶)، که بیان می‌کند مناطقی که دارای اعتیاد بیشتر است، جرائم امنیتی بیشتر است و عباسی (۱۳۹۶)، که اشاره می‌کند تدابیر و راهبردهای اجرا شده برای مبارزه با موادمخدر نتوانسته به کم شدن مسئله قاچاق موادمخدر کمک نماید و ویسی محمدی‌نژاد (۱۳۹۵)، که اشاره می‌کند که ناامنی منبعث شده از قاچاق موادمخدر در منطقه است و ده‌مؤید و همکار (۱۳۹۲)، ویسی (۱۳۹۵)، که اشاره به نقش و موقعیت‌های مکانی مراکز قاچاق موادمخدر دارد که مشکلات امنیتی را در شهرهای مرزی بیشتر می‌کند و فرشید و یادگارنژاد (۱۳۹۵)، که با اشاره به مؤثرترین شیوه‌های مبارزه با قاچاق موادمخدر نقش نیروی انتظامی را مهم بیان می‌کند و هم‌چنین حسن‌بگلو و همکار (۱۳۹۳)، قاچاق موادمخدر را یکی از معضلات امنیت اجتماعی در جمهوری اسلامی ذکر می‌کند؛ هم‌سو و هم‌جهت است. جهت تبیین می‌توان گفت بحث آسیب‌پذیری امنیت اجتماعی از قاچاق موادمخدر یکی از مسائل عمده و اصلی حوزه امنیت در ایران است. همان‌طور که در امنیت ملی، دولت مرجع امنیت به شمار می‌آید و در امنیت فردی، فرد به‌عنوان مرجع امنیت تلقی می‌شود در امنیت اجتماعی، مرجع امنیت گروه است. بنابراین این آسیب به فرد نیست بلکه گروهی افراد در جامعه از قاچاق موادمخدر آسیب می‌بینند آنچه در این پژوهش به آن توجه شد نقش سیاست‌گذاری عمومی است که چگونه می‌تواند در این بین دو متغیر قاچاق موادمخدر و امنیت اجتماعی قرار گیرد. یافته‌ها نشان داد سیاست‌گذاری عمومی می‌تواند نقش میانجی ایفا نماید تا از اثرات مخرب قاچاق بر جامعه بکاهد. به‌عبارتی نقشی تعدیل‌کننده ایفا کند. بنابراین می‌توان گفت سیاست‌گذاری عمومی که دیدن سلسله اقدامات دولت در پاسخ به مشکل اجتماعی قاچاق موادمخدر می‌تواند در حل این آسیب اجتماعی کمک‌کننده باشد سیاست‌های

اجراشده با توجه به این محورها می‌تواند در تعدیل و کاهش قاچاق تأثیرگذار باشد. الف) کاهش تقاضا؛ ب) ایجاد رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات؛ ج) توجه به سیاست‌های پیشگیرانه و درمان محور؛ د) ارتباط هماهنگ بین نیروهای انتظامی و قوه قضائیه و تسریع پرونده‌های قضایی مرتبط؛ و) سیاست جامع برای کنترل مرزها؛ ه) ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌تواند به گسترش امنیت اجتماعی کمک نماید. امنیت اجتماعی یکی از مهم‌ترین اقسام امنیت همواره مدنظر جوامع و رهبران بوده است؛ زیرا جامعه‌ای به رشد و شکوفایی می‌رسد و از نظر اقتصادی و آسایشی رشد می‌کند که در آن امنیت اجتماعی تأمین باشد؛ وقتی امنیت اجتماعی تأمین باشد، به‌طور طبیعی حقوق افراد جامعه و شهروندان آن تضییع نمی‌شود و طبقات اجتماعی به یکدیگر ظلم نمی‌کنند. این‌گونه است که جامعه حتی از امنیت‌هایی چون امنیت اقتصادی برخوردار می‌شود. امنیت اجتماعی به رسمیت شناختن گروه‌ها و جمعیت‌های اجتماعی است که افراد به جهت تعلق و وابستگی بدان‌ها خود را عضوی از آن دانسته و نسبت به یکدیگر، به دلیل داشتن منافع مشترک و سرنوشت مشترک احساس مسئولیت می‌کنند و در مقابل خطرات و آسیب‌ها از خود عکس‌العمل نشان می‌دهند. امنیت اجتماعی مقوله‌ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در تأمین آن سهیم و شریک هستند. این پیوند درگفتمان‌های جدید امنیتی برای تنظیم روابط میان مردم و دولت‌ها در قالب گروه‌های اجتماعی و همکاری مردم در تأمین امنیت اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است که لزوم بررسی و برنامه‌ریزی‌های جدیدتری برای این امر احساس می‌شود. از جمله پیامدهای دیگر قاچاق موادمخدر بر امنیت جامعه ایجاد اختلال در اقتصاد، نهاد خانواده، فرهنگ بومی، مشکلات و مسائل زنان، مشکلات جمعیت‌شناسی، افزایش جرم، خشونت‌ها و جنایات سازمان‌یافته، افزایش قشر مصرف‌کننده، نام برد که هر کدام به نوبه خود نیازمند بررسی‌های دقیق‌تری است. اما آنچه که مسلم است و این پژوهش نیز

مهر تأییدی بر آن است قاچاق موادمخدر نه تنها امنیت اجتماعی را به خطر می‌اندازد و تهدیدی جدی محسوب می‌شود بلکه می‌تواند ساختار اداره یک کشور را نیز دچار بحران نماید. زمانی یک پدیده برای جامعه آسیب‌زا است باید به شناخت دقیق موضوع رسید و تنها بسنده کردن به تأثیر قاچاق بر امنیت اجتماعی نمی‌تواند راه‌گشای حل این معضل باشد. یافته‌های این تحقیق تأکیدی بر این موضوع است که در پدیده قاچاق موادمخدر تصمیم‌گیری دقیق و نحوه عمل دولت و سیاست‌های دولت تعدیل‌کننده اثرات آسیب‌زا قاچاق موادمخدر در سطح اجتماع خواهد بود. سیاست‌گذاری به همان اندازه که یک فرایند تحلیلی و حل مسئله است فرایند سیاسی هم است که منطبق بر تهیه و تنظیم سیاست، مشروعیت بخشی و اجرا و ارزیابی می‌شود. عمق و دقت ارزیابی در حل معضلات اجتماعی از مهمترین بخش‌های است که کارایی یک سیاست را مشخص می‌سازد و نباید در نظر دور داشت که در انتخاب سیاست مطلوب برای مبارزه با موادمخدر باید رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات وجود داشته باشد.

نتیجه فرضیه فرعی پژوهش که نشان می‌دهد قاچاق موادمخدر بر امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر معکوس معنی‌داری وجود دارد با نتیجه تحقیقات ربانی اصل (۱۳۹۷)، که در پژوهش خود نشان داد قاچاق موادمخدر تأثیر بر کاهش احساس امنیت اجتماعی دارد و جزینی (۱۳۹۵)، که بیان می‌کند قاچاق موادمخدر و روان‌گردان‌ها یکی از محورهای اصلی به خطر انداختن امنیت اجتماعی است و جباری‌فرد (۱۳۹۶)، در تحقیق خود بیان می‌کند که مناطقی که اعتیاد بیشتر است، جرایم امنیتی بیشتر است که نشان دهنده نقش موادمخدر بر امنیت جامعه است و هم‌سو و هم‌جهت است. می‌توان گفت قاچاق موادمخدر (چه به از مرزهای ایران به خارج از کشور یا قاچاق موادمخدر از کشورهای دیگر به دورن کشور) امنیت اجتماعی را به خطر می‌اندازد، از میان مولفه‌های امنیت بیشترین تأثیر را قاچاق به ترتیب بر امنیت جمعی، جانی، مالی و فکری داشته است، که خود تأکیدی بر اهمیت موضوع قاچاق موادمخدر در جامعه دارد و می‌تواند

زمینه‌ساز ناامنی‌های جمعی فراوانی مانند فقر اقتصادی، اعتیاد، بی‌اعتمادی، فساد و فحشا، هویت‌خواهی، خشونت خانوادگی، تبعیض، جنایات سازمان‌یافته، بیماری‌ها و اختلالات روانی، مسائل زنان در بستر اجتماع شود.

نتیجه فرضیه فرعی پژوهش که نشان می‌دهد قاچاق موادمخدر بر سیاست‌گذاری عمومی تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. با نتیجه تحقیق عباسی (۱۳۹۶)، که اشاره می‌کند راهبردهای سیاست‌گذاری بر میزان مصرف و تولید و توزیع موادمخدر تأثیرگذار باشد و تدابیر و راهبردهای اجرا شده برای مبارزه با موادمخدر نتوانسته به کم شدن مسئله قاچاق موادمخدر کمک نماید. تبدیل شدن قاچاق موادمخدر به یک مشکل امنیتی آن را در حوزه مطالعاتی سیاست‌گذاری‌های عمومی قرار داده است. سیاست و راهبردهایی که دولت در زمینه قاچاق موادمخدر در پیش می‌گیرد بر قاچاق موادمخدر رابطه عکس دارد، بدین معنی که می‌تواند موجب کاهش یا افزایش آن شود. بنابراین توجه به سیاست‌های و راهبردهایی که شامل کاهش تقاضا، ایجاد رابطه‌ای منطقی بین اهداف و امکانات، توجه به سیاست‌های پیشگیرانه و درمان‌محور، ارتباط هماهنگ بین نیروهای انتظامی و قوه قضائیه و تسریع پرونده‌های قضایی مرتبط، سیاست جامع برای کنترل مرزها، ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌آنچه در نوع سیاست مبارزه با موادمخدر نقش و اهمیت فراوانی دارد توجه تواند، در نوع سیاست مبارزه با موادمخدر نقش و اهمیت فراوانی داشته باشند.

نتیجه فرضیه فرعی پژوهش که نشان می‌دهد سیاست‌گذاری عمومی بر امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر مستقیم دارد گویای این امر است که سیاست‌های و راهبردی که دولت در امر مبارزه با قاچاق موادمخدر دارد، می‌تواند امنیت اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد. برای تبیین می‌توان گفت سیاست‌گذاری عمومی مجموعه فعالیت‌های حکومتی است که تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم بر زندگی شهروندان دارد. در واقع در بحث امنیت اجتماعی، متخصصان دارای نظر و ایده واحدی نیستند و مدل و شیوه مشخصی را ندارند

و دولت در استقرار امنیت اجتماعی با مشکلات فراوانی روبه‌رو شده است. در برخی از موضوعات هم، از یک ترکیب غیر حساب‌شده و غیر متجانس از مدل‌ها و الگوهای مختلف برای ایجاد امنیت اجتماعی استفاده شده است که همین ترکیب ناهمگون برای ما مشکل‌آفرین شده. این ضعف‌ها تأثیر مستقیمی بر امنیت اجتماعی دارد، در نتیجه مبارزه با موادمخدر را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. در راستای نتایج تحقیق از سوی محقق چند پیشنهاد ارائه می‌شود.

- سیاست مبارزه با قاچاق موادمخدر تأثیر زیادی بر حل معضلات امنیت اجتماعی دارد، بنابراین اگر مشکلی به شکل قابل قبولی حل نشده است، باید در نوع سیاست‌های اجراشده؛ تجدیدنظر و یک همگونی میان آن‌ها ایجاد کرد.

- ارزیابی دقیق عمل کرد سیاست‌های اجراشده در مبارزه با قاچاق موادمخدر می‌تواند کمی و کاستی‌های را مشخص نماید، شناسایی آن‌ها گامی مهم در تدوین سیاست‌های جدید خواهد بود.

- در اجرای سیاست‌های کلان مبارزه با قاچاق موادمخدر به تحقیقات میدانی و تحقیقاتی که در این زمینه انجام می‌شود، بها داده شود. شناسایی دقیق موضوع بر اساس یافته‌های میدانی است چرا که هنوز شدت و اثر و میزان قاچاق موادمخدر به‌عنوان موضوعی مهم در جامعه وجود دارد. این شناسایی باید مبتنی بر شناسایی دقیق، متناسب با شرایط اقلیمی و فرهنگی و اجتماعی هر شهر و شهرستان باشد.

- ایجاد ارتباط تنگاتنگ بین سیاست‌گذاران و نهادهای آموزشی و سازمان‌های مردم‌نهاد و نظام قانونی و اجرایی کشور می‌تواند به تدوین برنامه‌ای دقیق‌تر در مبارزه با قاچاق موادمخدر کمک شایانی نماید.

تقدیر و تشکر

در پایان از تمامی جان‌برکفان عرصه نظم و امنیت، به‌ویژه تلاش‌گران گمنام و سرافراز تأمین امنیت جمهوری اسلامی ایران، کلیه روسا و معاونان نیروی انتظامی بیرجند که در

اجرای این پژوهش علمی همکاری کردند، استادان و داوران که در پربار شدن این مقاله کمک کرده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

منابع

- بوسلیم، محمد. (۱۳۹۴). نقش مواد مخدر در تولید ناامنی های ملی، پایان نامه کارشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی کرمان دانشکده علوم اجتماعی.
- جباری فرد، فریبرز. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر اعتیاد بر امنیت اجتماعی در شهرستان لردگان. رساله دکتری، روان‌شناسی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد ایران.
- جزینی، علیرضا. (۱۳۹۵). تأثیر موادمخدر و روان‌گردان‌ها بر امنیت اجتماعی، فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۲(۷): ۹-۴۰ قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/file/download/article/20160601141220-9980-42>
- حسن‌بگلو، زین‌العابدین؛ حسن‌بگلو، غلامرضا. (۱۳۹۳). تهدیدهای قاچاق موادمخدر علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات مبارزه با موادمخدر، ۶(۲۳): ۴۹-۶۳. قابل بازیابی از:
http://dles.jrl.police.ir/article_12724.html
- دانایی فرد، حسن؛ سلمان، زالی؛ عطاردی، محمدرضا. (۱۳۹۷). واکاوی الگوی موانع اجرای سیاست‌های کلی مبارزه با موادمخدر در ایران سیاست‌گذاری. فصلنامه راهبرد، ۳(۲۷): ۱۸۵-۲۱۵. قابل بازیابی از:
http://rahbord.csr.ir/article_117686.html
- ده‌موبد، بابک؛ راسخی‌نیا، سیدوحید. (۱۳۹۲). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت در شهرهای مرزی. فصلنامه دانش انتظامی سیستان و بلوچستان. ۴(۹): ۲۵-۴۲. قابل بازیابی از:
http://sbl.jrl.police.ir/issue_2853_2861.html
- ربانی‌اصل، امین. (۱۳۹۷). میزان تأثیر قاچاق موادمخدر بر احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهرستان سراوان)، فصلنامه مطالعات مبارزه با موادمخدر. ۱۰(۳۶): ۳۷-۵۱. قابل بازیابی از:
http://dles.jrl.police.ir/article_91365.html

- سلطانی نژاد، امیر؛ برشان، ادیبه؛ اسدی، امیرصدرا؛ بلوردی، مریم؛ سادی، علی. (۱۳۹۷). واکاوی کیفی قاچاق موادمخدر از منظر زنان قاچاقچی زندان مرکزی شهر کرمان. مجله زن در توسعه و سیاست. ۱۶(۱): ۱۱۱-۱۲۹. قابل بازیابی از:
https://jwdp.ut.ac.ir/article_66224.html
- سیمبر، رضا؛ یحیی پور، محمد؛ کشاورزاده، محمدولی؛ نجفی، عباس. (۱۳۹۶). سوءاستفاده از اطفال در قاچاق موادمخدر و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه نگرش نو در جغرافیای انسانی. ۹(۴): ۵۱-۷۴. قابل بازیابی از:
http://geography.journals.iau-garmsar.ac.ir/article_536322.html
- شایگان، فریبا. (۱۳۹۴). تهدیدهای امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری. مجله نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان. ۳(۲): ۳۳-۶۵. قابل بازیابی از:
<http://icijh.ir/wp-content/uploads/2018/02/k2j4m2961026.pdf>
- صادقی، وحید؛ جلالی، امید. (۱۳۹۷). نقش سازمان‌های منطقه‌ای در مبارزه با موادمخدر (تجزیه و تحلیل تطبیقی سیاست‌ها و رویکردهای منطقه‌ای). فصلنامه دانش مبارزه با موادمخدر. ۷(۱۳): ۸۷-۱۰۶. قابل بازیابی از:
http://dlek.jrl.police.ir/article_91933.html
- عباسی، محمد. (۱۳۹۶). تأثیرات جرم‌انگاری و جرم‌زدایی در کنترل مصرف موادمخدر (شهرستان ارومیه). پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق. دانشگاه تهران، دانشکده حقوق.
- فاروقی، الهام. (۱۳۹۱). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین شهروندان تهرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، جامعه‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- فرج پور، مریم؛ ایزدی، احمد؛ رضایی، نورمحمد. (۱۳۹۷). بررسی عملکرد پلیس بر احساس امنیت عمومی از دیدگاه شهروندان. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی. ۴۱(۱): ۷۵-۱۰۰. قابل بازیابی از:
http://www.osra.jrl.police.ir/article_18726.html

- فرشید، ناصر؛ یادگارنژاد، امین. (۱۳۹۵). بررسی مؤثرترین شیوه‌های مقابله با قاچاق موادمخدر در فرماندهی انتظامی استان کرمان. فصلنامه دانش انتظامی. ۷(۱۶): ۹۱-۶۷. قابل بازیابی از: http://kerman.jrl.police.ir/article_16599.html
- قلی‌پور، رحمت‌اله؛ غلام پورآهنگر، ابراهیم. (۱۳۸۱). فرایند سیاست‌گذاری عمومی در ایران، انتشارات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. چاپ اول.
- کاظمی، سمیه. (۱۳۸۹). تأثیر قاچاق موادمخدر از افغانستان بر امنیت آسیای مرکزی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته مطالعات منطقه‌ای گرایش آسیای مرکزی و قفقاز، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران.
- محمدی، پیمان. (۱۳۹۶). بررسی و شناسایی عوامل جغرافیایی مؤثر در قاچاق موادمخدر از مرزهای بین‌المللی استان خراسان رضوی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان رضوی، ۹(۳۶): ۵۴-۲۱. قابل بازیابی از: http://khorasan.jrl.police.ir/article_15198.html
- ملک‌محمدی، حمیدرضا. (۱۳۹۴). مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول.
- میرزاخانی، سعید، هزارجریبی، جعفر، جعفری، محمد. (۱۳۹۵). تأثیر مدیریت جهادی بر پیشگیری از قاچاق مواد مخدر، فصلنامه علمی - تخصصی دانش انتظامی چهارمحال و بختیاری ۱۱(۳): ۱۰۷-۱۲۶ قابل بازیابی از: http://chb.jrl.police.ir/article_14956.html
- مهدویان، مسعود؛ مسعودنیا، یزدانی، حسین؛ زازرانی، محمدرضا. (۱۳۹۷). بررسی علل ناکارآمدی سیاست‌گذاری ایران در پیشگیری اولیه از سوء مصرف موادمخدر. فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی. ۴(۴): ۱۱۳-۱۳۱. قابل بازیابی از: https://jppolicy.ut.ac.ir/article_69720.html
- نادرپور، محمدرضا؛ محمودی، محمود؛ علیزاده، یدالله؛ موسوی، سیدجعفر. (۱۳۹۷). ارزیابی وضعیت گفتمان‌سازی امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، ۲۰(۳): ۵۵-۷۸. قابل بازیابی از: http://pok.jrl.police.ir/article_18939.html

- نادری، محمد. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر فرهنگ اسلامی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، ۴(۱۷): ۱۱۳-۱۲۹. قابل بازیابی از:

<http://ensani.ir/article/۳۶۰۸۳۶/>

- نوری، جواد؛ بخارایی، احمد؛ سینایی، سید عطاالله. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۳(۵۱): ۲۰۳-۲۲۸. قابل بازیابی از:

http://www.osra.jrl.police.ir/article_92992.html

- ویسی، هادی. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر عوامل جغرافیایی بر امنیت اجتماعی (مطالعه موردی استان کرمان). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۳۱(۱): ۱۶۹-۱۸۴. قابل بازیابی از:

<http://georesearch.ir/article-1-80-fa.pdf>

- ویسی، هادی؛ محمدی‌نژاد، شهناز. (۱۳۹۵). تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی، مطالعه موردی: استان کرمان، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۱۴(۴۲): ۱۲۵-۱۰۷. قابل بازیابی از:

<http://www.sid.ir/fa/journal/viewpaper.aspx?id=۲۹۸۲۲۱>

- Lindblom, Chales. E. (1968), "The Policy Making Process "P .4.
- Benoto, j (201۰) Illegal drugs and their consequences for international security (Stanford: Stanford University , Vol.40, No.7
- O'Neill, G. (2002). The Trust Fund, the Surplus, and the Real Social Security Problem. Cato Institute Social Security, (26) 1-8 , At Retrieved:
- <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/ssp26>.
- Rogon. A. Buchholz .Sandra B. Rosenthan.(2004) "Stakeholder theory and Public Policy; How Government Matters, Jornal of Business Ethics5 51 (2):143-153 At Retrieved:
- <https://philpapers.org/rec/BUCSTA>

- Walt.Stephan,M,. (1991). ‘The Renaissance of Security Studies’. International Security Quarterly.35 (2) : 239- 211. At Retrieved
- <https://www.jstor.org/stable/2600471?seq=1>
- Serghei V. Golunov(2018)Drug Trafficking and Russian Securityby , Jornal of Policy Documentation Center
- Retrieved
- <https://core.ac.uk/reader/۱۱۸۷۰۱۶۷>

